אחר דעלמא דהא אמרינן בגמרא היכי דמי דשרי דמקבל בטסקא

ומקבל בטסקא לאו היינו שכירות אלא הקרקע הרי הוא של מחזיק

לעולם ומורישו לבניו אלא שנותן דבר ידוע בכל שנה לבעלים הראשונים

וכל כי האי גוונא קנין הגוף מיקרי ולא שעבוד בלבד שיפקיענו קונם

והאי דנהט מושכרין במתניתין משום

דטסקא זו כעין שכירות הוא שאם

אינו פורע המוטל עליו שנה שנה

הדרא ארעא למרא וכדאמרינן בעלמא

(ב"מ ד' עג:) ארעא לטסקא משתעבדא

ומלכא אמר דיהיב טסקא ליכול ארעא

ואפילו הכי כיון דכל אימת דבעי

למפרע לא מצי מסלק ליה אידך קנין

הגוף יש לו בקרקע ומש"ה לא מלי

אסר אבל בשכירות דעלמא מני אסר

כל זה פלפלו הראשונים ז"ל. ותמהני

עליהם לפי שאני אומר להלכה דאפי׳

בשכירות דעלמא כל שאין לו למדיר

תפיסת יד שרי מודר לאתהנויי ממרחן

ובית הבד שיש לו למדיר מושכרין

בעיר דאע"ג דמן דינא ודאי דמשכיר

יכול לחסור על השוכר וחפי׳ הקדים

השוכר למשכיר שכרו וכדפרישנא

מסורת הש"ם

ה'ניסמ הרא"ש בפסקיו לפין, ב' [לעיל מב.],
ה"ק קח: לעיל מב.],
לקמן נב: ומ. [נט.],
לקמן נב: ומ. [נט.],
לממני לעיל מו.], ו) [ש"ר]
לממני לעיל מו.], ו) ?"ל

ובנאו שמזכ

יעב"ן, ה) ל"ל דידיה,

ש א מיי' פ"ה מהלכות נדרים הל' ה טוש"ע "ד סי' רטו סעיף ז: ב מיי שם הלכה טו סמג לאוין מב טוש"ע שם סעיף א: א ג מייי שם הלכה מו טוש"ע שם סעיף ב וובהרא"ש בפסקיו לקמן פ"ז סי' ה]: [ד טוש"ע י"ד סי' כד סעי' ד: ה מיי׳ שם הל"ג טוש"ע

עין משפט

נר מצוה

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה תנן התם כוי הירק. נ"ב דף נו.: (ב) ד"ה על פלוני וכו' מהו מי הוי וכו׳ אסור בהן או לא וכו׳ במלופיהן דהוי: (ג) בר"ן ד"ה האומר יכו׳ או מכרו לאחר וכו׳ וכר מו מבריו נממו וכר דאי נתנו לאחר וכו' נקט מכרו וכו' דדוקא מכרו: (ד) ד"ה קונס לבית וכו' לענין מכרו לאחר וכו' מבית זה לענין וכוי משום מה אתה תופסו משום מה מתה תופסו מסוס ביתך או משום זה נפל ובני לית הוא נשמעינה מן הדא וכו' נפל ובני ליה לרבותא:

גליון הש"ם

בהר"ן ד"ה בעי רמב"א בסה"ד ומסתברא. 5"ל ומתסלל: בא"ד והכי מוכח וכו'. שם מסקי' דנשאת סברה וקבלה ול"ע:

מוסף רש"י

מונם שאי אתה נהנה קונם שאי אוווי נוזנוי לי. מכל נכסי, ומת ירשנו. שלא אסר עליו אלא כל זמן שהנכסים שלו, לפיכך ירשנו אם מת, ואם נדר בחייו יבמותו, כיון דמפר במותו, מת לא ירשנו (דעי דמפרש מב:). הואיל ואין אדם אוסר פירות לומר קונם פירותיך עליך (כתובות

פירוש הרא"ש

קונם לבית זה שאתה בכנם ומת או שמכרו לאחר כו'. ולא דמי לנית וה שאני נכנס דכיון דמודו קאמר זה פשיטא דלעולם אסריה עילויה דאינה ברשותו ומה לי ברשות זה לינאה מרשותו אבל הכא אע"ג דמדיר קאמר זה דילמא אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשילה מרשותו שבנ שונו נכשינה ונושונו אבל לעיל בפי אין בין המודר כו' לא מפליג בין התואר טו מו מבר שדך היכא דקאמר מודר שדך וביו היכא דקאמר מדיר נכסי משום דאין חילוק ביניהם בדבר התלוי בלשון ומיירי כגון דאמריען בפרקין לבית זה שאתה נכנם בחיי ובמותי ולהכי פשיטא ליה מהך מתניחין דהגוזל ולא דחי כדלעיל שאני הכא דקאמר בחיי ובמותי: אסור בחלופיהן. אם מכרן הדמים אסורין: בגידוליהן. אם נטען גדל מהם אסור דחשבינן ליה כהקדש: אוסר דבר שלא בא לעולם. דכיון שלא הוחלפו עדיין וכמו שאינו אוסר פירות חבירו על חבירו דאיכא תרמי חבירו אינו ברשותו לאסור דבר עליו גם אינו יכול לאסור דבר שלא בא לעולם כיון דאיכא תרתי:

ה"ג בעי אבימי קונם בית זה שאתה נכנם ומת או שמכרו לאחר מהו: אדם אוסר דבר וכו'. ואפילו לאחר שמת או שמכרו לאחר הוי נמי אסור או לא: מנן המס. לקמן בפרק הנודר מן הירק (א): קונם פירות האלו עלי או קונם הן לפי או קונם הן על פי המור בחילופיהן. אם נתחלפו בפירות

> אחרות ודבר שלא בא לעולם הוא: גידוליהן. שנטען והגדילו: על פלוני. שאסרן על חבירו: מהו. (כ) אי הוי אסור בחילופיהן כמו שהוא אסור אי לא מי אמרינן גביה דיליה כי אמר הונם הו לפי או על פי אסור בחילופיהו אף על גב דהוי דבר שלב"ל הואיל ואשכחן גבי דיליה כי האי חומרא דאיהו אוס׳ פירות חבירו עליו ואהכי מחמירי׳ לגביה דאוסר נמי עליו דבר שלב"ל אבל גבי חבירו הואיל ואינו אוסר פירות חבירו על חבירו דאי אמר לחבירו קונם פירות של פלוני עליך לא הוי כלום לא אמרינן נמי דאית בידו למיסר ליה בחליפין דהוי דבר שלא בא לעולם: 16

אוסר פירות חבירו על חבירו אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו

האומר לחבירו וכו': בעי יאבימי קונם לבית זה שאתה נכנם מת או שמכרו לאחר מהו אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו או לא אמר רבא ת"ש יהאומר לבנו קונם שאי אתה נהנה לי ומת יירשנו בחייו ובמותו ומת לא יירשנו אש"מ אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו שמע מינה: יתנן התם יקונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן יבעי רמי בר חמא אמר קונם פירות האלו על פלוני מהו בחילופיהן מי אמרינן גבי דיליה הואיל ואדם אוסר פירות חבירו על עצמו יאדם אוסר דבר שלא בא לעולם על עצמו גבי חבירו הואיל פיואין אדם 18

לעיל במתניתין דריש פרקא הני מילי כשאוסר אותם לשוכר או כשאוסר אותם על כל אדם שהשוכר בכלל משום דכיון דקונמות מפקעי מידי שעבוד אסתלק ליה שעבודא דשוכר לגמרי אבל לאסור אותו על אחר לא כל הימנו דכיון דאשתייר ליה שעבודא דשוכר כשהמודר נהנה לא ממדיר הוא נהנה אלא מן השוכר כנ"ל ודבר ברור הוא. ולפיכך אני אומר דכי תנן לעיל [מו.] היה א' מן השוק מודר מא' מהם הנאה לא יכנס לחזר ר"א בן יעקב אומר וכו' לאו משום רבותא דרבי אליעזר בן יעקב בלחוד תנא ליה אלא לרבותא דרבנן נמי נקטיה דסד"א נהי דקסברי רבנן דשותף מצי אסר אחבריה ה"מ משום דמפקע מיניה קנין שעבוד וכדכתיבנא לעיל אבל לאחד מן השוק לא מצי אסר הך חצר שאין בה דין חלוקה דמצי א"ל כיון דשעבוד חבירך עדיין נשאר אללו לתוך שלו אני נכנס ולא לתוך שלך קמ"ל דכיון דהך מדיר מלי קני ליה בהא חלר קנין גוף ופירות לא כל הימנו: • באתבי' האומר לחבירו קונס לביסך שאני נכנס. כלומר למה שאני נכנס בו: שדך שאני לוקח. כלומר אם אקחנו: מס או (טמרק לאחר מוסר. דביתך אמר והשתא לאו ביתיה הוא. וה"ה דאי נתנן לאחר נמי שרי אלא להכי נקט מכרן לאשמועינן דדוקא מכרן לאחר אבל אמר ביתך שאני נכנס ומכרו לו אסור: קונם לבים זה שאני נכנס ושדה זה שאני לוקה מם או מכרו לאחר אסור. דכיון דבית זה קאמר שויה עילויה חתיכה דאיסורא הלכך אפילו מכרו לאחר אסור. והוי יודע דכי היכי דבית זה חמור מביתך לענין (ד) מכרן לאחר הכי נמי ביתך חמור מבית זה לענין נפילה דאי אמר ביתך שאני נכנס ונפל ובנאו אסור ליכנס בו דכל שהוא ביתך משמע ואי אמר בית זה ונפל אף ע"פ שחזר ובנאו מותר בו דכיון דנפל אזדא ואי אמר ביתך זה משום זה אתה תופסו בין לחומרא דמכירה בין לקולא דנפילה והכי איתא בירושלמי [פ״ה ה״ג] ביתך זה משום מה אתה תופסו משום ביתך זה נפל ובני הא לית הוא ושמעינן מן הדא האומר ליורשיו תנו בית חתנות לבני או בית ארמלות לבתי ונפל היורשים חייבים לבנותו בית זה ונפל אין חייבין לבנותו ומסתברא דכי אמרינן בביתך שאני נכנס דאי נפל ובני ליה אסור לאו דוקא נפל ובני ליה במקומו דה״ה אם בנהו במקום אחר אסור דכל שהוא ביתך קאמר והאי דנקט נפל ובני לרבותא נקטיה דבאומר בית זה אע"פ שחזר D במקומו וכמדתו הראשונה מותר: גב" בעי אבימי קונם לבית זה שאסה נכנם מת או מכרו לאחר מהו. כלומר דנהי דאמרי׳ במחניחין דבאומר בית זה מכרו לאחר אסור ה״מ באוסר על עצמו דמצי אסר אנפשיה בית זה בין שיהא שלו או שימכרנו לאחר אבל אחבריה נהי דבית זה לעולם משמע וכדמוכחא מתניתין מיהו לא כל הימנו לאסרו לכשיצא מרשותו דה"ל נכסי חבירו על חבירו. וה"ה דמבעיא ליה במפרש בית זה שאתה נכנס אפילו לאחר שילא מרשותו דאפשר דלא מהני דאיהו לא מסתפק בלישנא דודאי פשיטא ליה דזה לעולם משמע וכדמוכחה מחניחין אבל עיקר בעיה היא אפילו כי בעי למיעבד הכי אי מצי עביד כיון דנכסיה השחה ברשוחיה נינהו או לאו כיון דלאחר מכן נפקי מרשוחיה והוי להו כנכסי חבירו על חבירו. ומש״ה מייחי לה רבא ת״ש מדחנן בחייו ובמוחו מח לא יירשנו דאלמא כי פריש מצי למיסר אפילו לאחר שיצאו מרשוחו כיון דהשתא ברשוחו נינהו וכיון דכי פריש חייל איסורא פשיטא ליה דזה כמפרש דמי דמתני׳ נמי הכי מוכחא. ואע"ג דלעיל (דף מב:) דחינן שאני התם דאמר בחייו ובמותו כלומר דאע"ג דוה לגבי נודר עצמו לעולם משמע לגבי מדיר לא משמע הכי וכמו שפירשתי אני למעלה הכא לא ניחא לן בההיא דחיא ואמסקנא דלעיל סמכינן: והוי יודע דכי תנן הכא אם מת לא יירשנו לאו למימרא דכיון שנכסים אסורים לו בהנאה לא יזכה בהן דהא קתני בסיפא דההיא מתניתין בפרק הגחל קמא (ב"ק דף קט.) ויתן לבניו או לאחיו ואם אין לו לווה ובעלי חובין באין ונפרעין ואם לא זכה בגוף הנכסים היאך נותגן לבניו או לאחיו והיאך בעלי חובין באין ונפרעין אלא ודאי נכסים 🗗 דידהו נינהו אלא שאינו רשאי ליהנות מהן ואיידי דתנא רישא יירשנו לומר שמותר ליהנות מהן כשאר היורשין תנא סיפא נמי לא יירשנו ולאו דוקא. וכ״ת היכי קתני נותנן לבניו או לאחיו בשלמא לווה ובעלי חובין באין ונפרעין שפיר דבעלי חוב לאו מדעתיה קא מיפרעו דליהוי פורע חוצו באיסורי הנאה דבכה״ג ודאי אסור דנהי דאמרינן לעיל [ג.] דמבריח ארי מנכסי חברו הוא היינו כשאחר פורע שלא מדעמו אבל מדעתו ודאי אסור דהוי מוליאן מרשות לרשות ונמלא מועל אלא בעל כרחו ב"ד מגבין להן ואע"ג דאיהו ממילא מתהני לא איכפת לן אבל נותן לבניו או לאחיו היכי שרי והא מתהני מטובת הנאה דידהו ואסור כדאמרינן לעיל (דף לו:) גבי תורם משלו על חבירו וי"ל דלאו למימרא שיתנם להם ממש אלא שמראה להם מקום ואומר להם נכסי אלו אסר עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם טלו לעצמכם ועשו מהם מה שתרלו וכה"ג לאו מתנה הוא אלא גוונא דהפקר וכן כתב הר"ם במז"ל בפ"ה מהל' נדרים (הל' ח) שלריך להודיעם אלו נכסי אבי שאסר עלי אבא עשאה הרמב"ם ז"ל כההיא דתנן לעיל מיניה הגוזל את אביו ומת וכו' לווה ובעלי חובין באין ונפרעין ואמרינן עלה בגמרא [ב"ק קט.] ולריך שיאמר זה גזל אבא: חנן הסם. לקמן בפ' הנודר מן הירק (דף מו): קונם פירום האלו עלי קונם הם על פי קונם הם לפי אסור בחלופיהן ובגדוליהם. כלומר כל שאמר א' מלשונות הללו חלופיהן וגדוליהן בכלל: בעי רמי בר אבא קונם פירות האלו על פלוני מהו בחלופיהן. לאו בקונמות בלחוד קא מבעיא ליה אלא בכולהו איסורי הנאה דעלמא נמי מספקא ליה והיינו דמייתי לקמן [ע"ב] ח"ש מהמקדש בערלה. ולאו להחליפן לכתחלה מיבעיא ליה דודאי כל שהוא אסור בהנאה אסור למוכרו ולהחליפו דאי לא מימא הכי מצינו דמים לחמץ בפסח ולשור הנסקל שיכול למוכרו לעובדי כוכבים ואמאי מנן בדיק 1.1 שהגוזל פטור מן החשלומין אלא ודאי פשיטא ליה דלכתחילה אסור אלא בשעבר והחליפן מספקא ליה. ולאחר נמי לא מיבעיא ליה דפשיטא ליה דמותרין שאין לך חופס את דמיו אלא עבודת כוכבים ושביעית והיינו דתנן ומייתי לה בריש חולין (דף ד.) חמלן של עוברי עבירה אחר הפסח מוחר מיד מפני שהן מחליפין אלא מספקא ליה אי מיחסרי למחליף מדרבען בעלמא או לא. והכי הוי עיקר ספיקיה מי אמרינן דכי תנן במתניתין אסור בחלופיהן ובגידוליהן היינו משום שכוונת הנודר בכך ואי משום כוונתו הוא דוקא נודר אוסר עלמו בכך דנהי דחילופיהן כדבר שלא בא לעולם דמו לגבי דידיה מלי אסר אבל לגבי חבירו לא מלי אסר או דילמא דכי מנן במתניתין אסור בחילופיהן לאו בתר דעתיה אזלינן אלא דהכא הכי הוא דכל איסורי הנאה חילופיהן אסורין מדרבנן למחליף עלמו הלכך לא שנא הוא ולא שנא חבירו. וחמהני אדבעי רמי במודר ליבעי לה בנודר עצמו ובמתניתין גופה אי טעמא דמתניתין משום כוונת הנודר אפילו החליפן אחר חילופיהן אסורין לו ואי משום דינא דאיסורי הנאה דוקא בשהחליפן הוא אבל החליפן אחר מוחר בחלופיהן וי"ל דפשיטא ליה לרמי דנודר אפילו החליפן אחר אסור בחלופיהן דכיון שפרט ואמר אלו שוינהו עליו כהקדש וכמו שנפרש בפ' הנודר מן הירק [נקמן 10. ד"ה מתניי] עלה דהא מתניתין בס"ד מיהו הא מיבעיא ליה מי אתרינן דאפילו בשהחליפן הוא לריך אלו דלא מיתסר בהו אלא משום מן אינן ומוקו היא או דילמא להחליפן הוא לא לריך אלו דחלופיהן כגדוליהן דמי הילכך אפילו במודר אסור וכי חנן אלו להחליפן אחר שבכלל דבריו הוא או דילמא להחליפן הוא לא לריך אלו דחלופיהן כגדוליהן דמי הילכך אפילו במודר אסור וכי חנן אלו להחליפן אחר אלו והחליפן הוא עלמו מהו בחלופיהן דהיינו דיניה דמודר אלא דלישנא דמחניתין באלו עדיפא ליה כנ"ל. ופשטינא לה מדחנן האומר לאשחו קונם שאני מהנה לך ומיירי בשהדירה בעודה ארוסה וכיון דאכתי לא משתעבד לה חייל נדרא °ומסתברא אפילו לאחר שנשאה דמשועבד לה °והכי מוכח בכתובות בפרק המדיר (דף ע:):

חוחפות

מת או מכרו לאחר מותר. לפי שלא נתכוין לאסור אלא בעודו שרה זה שאני לוקח בית זו שאני נכנם והבית שלו מת או מכרו מהו. מי אמרי' כיון דדידיה הוא אינו יכול לאסור אלא בעודו שלו דנהי דתנן בית זה שאני נכנס ומכרו אסור ה"מ כשמדיר עלמו מבית חבירו דעתו לאוסרו עליו (שהרי אסרו עליו) כשאינו שלו ומיבעיא לאבימי כשאמר בהדיח בחייו ובמוחו: ת"ש בו'. הכא לא דחי שאני הכא דקאמר בחייו ובמוחו כדאמר לעיל דהכא כי נמי ליה משום דאין אדם אוסו ליה תנום למין מדם מוקר דבר שברשותו לכשילה מרשותו: תגן התם. לקמן בפרק הנודר מן הירק: אסור בחילופיהן. אם מכרם או החליפס אסורין מכרם או החליפס אסורין למיהן וחלופיהן] דחשבינן להן כהקדש ותופס דמיו וגידולי הקדש הקדש: אמר קונם פירות אלו על פלוני מהו בחילופיהן. . "ה דמיבעיא ליה (בשאו איסורין) אם מכר מהו שיהנה המודר מן החילופין דשמא אסור כי ההוא דלעיל דאסור בחלופיהן יה"ה דמיבטיא ליה בשאר הכרם מדקמייתי למפשט בעיין ממתניי דמקדש בערלה וכלאי הכרס וליכא לפרושי באיסורי דמיבעים ליה הנאה מהו בחילופיהן אם מותר למוכרם בתחילה דפשיט' דאסור כדמוכח פרק כל שעה (דף כא:) למ"ד לא תאכלו איסורי הנאה משמע מדאיצטרי׳ הנחה משמע מדחינטרי קרא למישרי נבילה למכרה לעובד כוכבים אלמא דאסור למכור איסורי הנאה משום דבשעת מכירה הוא נהנה מגוף האיסור וה"ל כשרשיפא מעלי איסור וגם אם מכרם בדיעבד פשיטא מכרם בדיעבד פשיטת ליה דמומרין מן המורה כדמפרש בשלהי פרק שי דקדושין ודף נמ.) דאין לך דבר שתופס דמיו אלא עבודת כוכבים ושביעית עבודת המם דהוו להו שני כמובים הבאים כאחד ואיו מלמדין מהם שאר איסורין וכי קמיבעיא אם החליפן אסורין מדרבנן כדקאמר במתניתין קונס פירות אלו עלי אסור בחילופיהן חנו עני חסור בחינופיהן דחילופיהן כגידוליהן או שמא גבי דידיה הואיל ואדם אוסר כו' אבל גבי חבירו דאין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו אין אדם אוסר חבירו אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על זכר שנה כנו נעונט ענ חבירו וה"ה בכל איסורי הנאה ושרי ונראה דלהכי לא קמיבעיא ליה בחליפין איסורי הנאה [לאסור לא קוריבעיא לים בחליפין איסורי הנאה [לאסור לאותן] שלא החליפם דפשיטא דשרי כדאמר עבירה אחר הפסח מותר מיד מפני שהם מחליפיו ולא מיבעיא ליה אלא לאוח שהחליפן ומבעיא בהחלפתם אי קנסינן ליה ואסור ליהנות מדרבנן: